

Rasmas Cipules runa LBH 70 gadu jubilejā

2021. gada 26. septembrī, Farnštrāsē Hamburgā

Mīļie draugi!

Lai Jūs saprastu situāciju laikā, kad pirms septiņdesmit gadiem pulciņš entuziastu nolēma Hamburgā dibināt latviešu biedrību, īsi ieskicēšu latviešu kopības Vācijā veidošanos.

Pēc otrā pasaules kara šeit bija nonākuši aptuveni 120 000 latvieši. Vairums kā bēgļi, piemēram arī mana ģimene, daļa bijušo Vācu armijā iesaukto karavīru. Dzīvojām bēgļu nometnēs, kurās drīzi vien veidojās rosīga kultūras dzīve, tika dibinātas skolas un īsu laiku darbojās pat Baltijas Universitāte. Bēgļu uzturēšanu finansēja bēgļu aprūpes organizācijas.

Tad sākās lielais izceļošanas vilnis, vispirms uz Angliju, tad USA, Kanādu, Austrāliju u.t.t. Tā kā visas šīs valstis deva ieceļošanas iespējas tikai smaga fiziska darba spējīgiem cilvēkiem, Vācijā bija palikusi diezgan bedīga izlase: ģimenes, kurās kāds no tās locekļiem neatbilda šīm stingrajām prasībām, gados veci cilvēki un tikai nedaudzi, kuri kaut kādu iemeslu dēļ vēlējās palikt šeit, jo Vācijā valdīja bezdarbs, noraidošā nostāja iepretī bēgļiem un nabadzība. Pēc valūtas reformas 1948. gada pavasarī stāvoklis gan samērā strauji mainījās.

Hamburgā ap 1950. gadu bija palikuši aptuveni 400 latviešu bēgļi. Vairums no tiem dzīvoja nometnē Daimlera ielā netālu no Altonas stacijas. Tur arī tad tika kārts LBH šūpulis. Mēs tajā laikā vēl dzīvojām Ventorfas izceļošanas nometnē, netālu no Bergedorfas. Domāju, ka dibinātāju kodols bija kādreizējais Latvijas konsuls Hamburgā Pēteris Apmanis, Jānis Nātriņš, kurš ar lielu enerģiju bija uzsācis tirgotāja gaitas, vispirms vadot nelielu veikaliņu nometnē, un Atis Dzenis, tēlnieka Burkarda Dzeņa dēls, kurš vienīgais no ģimenes, veselības dēļ noraidīts, bija palicis Vācijā. Kad mēs 1952. gada pavasarī, pēc Ventorfas nometnes likvidēšanas, pārcēlāmies uz dzīvi Pinebergā, tā vēl īsti aktīvu darbību nebija parādījusi.

Tā kā mēs visur, kur līdz šim bijām dzīvojuši, bijām aktīvi piedalījušies sabiedriskajā un kultūras dzīvē, arī Pinebergā, satikušies ar vīra kādreizējo skolotāju Cēsu skolotāju institūtā komponistu Helmeru Pavasari un dažiem palikušajiem viņa kādreiz vadītā Baltijas studentu kora dalībniekiem, noorganizējām Egerstedtes kazarmēs Jāņu sarīkojumu ar kora dziedāšanu, tautas dejām, apdziedāšanos. Uz to bija ieradušies arī daži hamburgieši, un manam vīram drīzi vien pienāca ielūgums uz kopīgām sarunām.

To rezultātā radās Hamburgas LBH koris un tautas deju kopa Alises Jageres vadībā, teāra trupa. Un mēs kļuvām LBH biedri.

Lai to visu īsti izprastu, mums jāmēģina iztēloties mūsu toreizējo situāciju. Arī Jūs visi esat projām no dzimtenes, bet Jūs atbraucāt bagātā, funkcionējošā valstī. Un Jūsu dzimtene ir brīva un varat tajā katrā laikā atgriezties, kaut vai lai vienkārši pabaudītu latvisku kultūru.

Mēs bijām svešā, mums iepretī vismaz ļoti atturīgā zemē, pilnīgi bez jebkādam saitēm ar dzimteni un tajā palikušajiem piederīgajiem. Tāpēc Jums varētu būt grūti saprast vienu otru statūtu un mērķu punktu, kuros uzsvars tiek likts uz latviskās kultūras saglabāšanu un tās veidošanu un popularizēšanu. Mums tas toreiz likās un arī bija visai nozīmīgi. Latvijas vārds bija pazudis no visām vācu skolu mācību grāmatām. Presē tas netika pieminēts, eksistēja tikai Padomju Savienība. Mums likās svarīgi pret šo tendenci cīnīties.

Bieži esmu domājusi, kā gan tas nāca, ka visi šie patiešām dažādie cilvēki katru piektdienu pēc darba sapulcējās uz kora mēģinājumiem?

Klāt nāca teātra mēģinājumi, deju mēģinājumi, sanāksmes.... Bet tā kaut kā bija pati par sevi saprotama lieta. Mēs bijām viena kopība un nešķirojām ne mazliet turīgākos, toreiz gan visi bijām no šodienas viedokļa skatoties, nabadzīgi, ne vairāk vai mazāk izglītotos. Atceros, ka par to brīnījās aktieris Rolands Zagorskis, viesojoties astoņdesmito gadu beigās mūsu mājā.

LBH toreiz patiešām bija ļoti rosīga. Tā kā bijām vienīgais koris un deju kopa Vācijā, mūs aicināja piedalīties dažādos latviešu un arī starptautiskos sarīkojumos. Tā esam piedalījušies Valsts svētku sarīkojumos dažādās Vācijas pilsētās, svinējuši Jāņus Bīlefedā un Keiserslautenā pie amerikāņu sardžu vienībām, vairākus gadus piedalījušies Neištates starptautiskajā folkloras festivālā un vīna svētkos Kroevē pie Moseles. Šo festivālu rezultātā mūs ielūdza uz turneju Holandē, kur divas nedēļas uzstājamies dažādās pilsētās gan vieni, gan kopā ar holandiešu kopām.

Nebija pārsteigums, ka 1962.gadā, pēc toreizējās latviešu Eiropas vadības, LAK EZ, lēmuma, sarīkot pirmos Eiropas latviešu dziesmu svētkus, izvēle krita uz Hamburgu. Ar to sākās vēl rosīgāks darba posms. Mums nevienam nebija pieredzes šādu lielu sarīkojumu organizēšanā, nebija arī nekādu rezerves līdzekļu. Par atbalstu no Vācijas valsts vai Hamburgas pilsētas puses nebija pat ko sapņot. Tomēr uzdrīkstējāmies! Arturs Cipulis uzņēmās rīcības komitejas vadību, Jānis Nātriņš, kurš pa šiem gadiem bija ticis pie zināmas turības, riskēja ar savu personīgo līdzekļu ieguldījumu telpu īres un citām nepieciešamajām iemaksām, un visi biedri, katrs savu iespēju robežās, iesaistījās kādā uzdevumā. Svētki izdevās lieliski!

Ar burtiski drebošām sirdīm bijām noīrējuši Universitātes aulu svētku koncertam, iepriekš pārliecinājušies, vai varam to ar starpsienu pārdalīt, ja būtu tikai saujiņa klausītāju *telpā ietilpst 2000 klausītāju* Svētku koncertu nācās atkārtot, jo bija pārdotas gandrīz 4000 biļetes. Kā man vēlāk stāstīja Miķeļa baznīcas mācītājs, draudze ilgi domājusi, vai atļaut mums lietot baznīcu dievkalpojuma, bet arī tas bija pārpildīts, piedalījās 7 mācītāji, lieliski ērgelnieki un vairāki kori.

Jā, arī kora rosība visā Eiropā pēkšņi atdzīvojās. Tika dibināti jauni kori vai vismaz dziedātāju grupas, gatavoti tautas tērpi un rīkoti reģionāli kopmēģinājumi.

Hamburgai sekoja dziesmu svētki Hanovērā, Ķelnē, Londonā, Lesterē, vēlāk arī Zviedrijā. LBH koris un deju kopa tajos aktīvi piedalījās.

Vēl būtu jāpiemin Hamburgas slavenie Ziemsvētku tirdziņi. Tā kā mums pašiem bija jānopelna nauda telpu īrēm un citiem izdevumiem, izgudrojām 1. Adventē aicināt cilvēkus uz Ziemsvētku tirdziņu. Tas sākās sešdesmito gadu beigās, kad bijām atraduši pastāvīgu mājvietu pašā Hamburgas centrā, Haus der Heimat, kuru kā dabas aizsardzībā esošu objektu uzturēja Hamburgas pilsēta un par visai pieņemamām cenām izīrēja telpas vācu bēgļu kopienām. Arī mums tur bija sava istaba, kurā notika kora mēģinājumi, atradās bibliotēka un arī citas nodarbības. Un mums bija tiesības lēti īrēt augšējā stāva zāles un virtuvi. Tirdziņā piedāvājām iespēju iegādāties jaunākās grāmatas un daiļamatniecības ražojumus, bet lielākā atrakcija izrādījās bufete un pasēdēšana pie galdiņiem un parunāšanās. Acīm redzot, cilvēki bija noilgojušies pēc iespējas vienkārši satikties un parunāties....

Sabrauca cilvēki un Hanoveras, Libekas, Brēmenes, Rendsburgas un citām apkārtnes pilsētām un bieži pavadīja visu dienu tirdziņā. Gandrīz viss, ko pārdevām, bija mūsu pašu saziēdots. Tika sacepti simtiem pīrāgu, dzeltnmaizes klaipiņu un kūku, savārtīti skābu kāpostu katli. Desiņas pirkām pazīstamā Halsenbekas fabrikā. Protams, arī dzēriņi bija jāpērk, bet mūsu cenas nebija lētas. Mēs paskaidrojām, ka visi ieņēmumi tiks izmantoti biedrības darba finansēšanai, un cilvēki bez kurnēšanas maksāja. Strādājām no 10.00 rītā līdz 18.00 vakarā. Rezultāts bija vairāki tūkstoši marķu tīras peļņas un piekusuši, bet priecīgi un apmierināti darbinieki.

Pamazām darbība saruka, Latvija kļuva brīva, līdz ar to zuda daļa mūsu motivācijas. Arī cilvēki kļuva veci un nespēcīgāki. Bet šo laiku jau Jūs paši pazīstat.

Man patiešām ir liels prieks, ka ir radusies jauna paaudze, kura saskata jēgu LBH darba turpināšanai un aktīvi darbojas. Lai Jums veicas!

Rasma Cipule
26.09.2021.